

Samenwerken aan kwaliteit met de MBO Onderwijsscan

Saskia van Dongen

'Het echte werk' is de slogan van Gilde Opleidingen. Gilde doet er alles aan om goed en uitdagend onderwijs te verzorgen dat aansluit op de echte wereld. Dat wij, van de Onderwijsspiegel, de kwaliteit van de vakscholen van het cluster Health & Hospitality met de Onderwijsscan van de Onderwijsspiegel mochten ondersteunen, is een hele eer. Het is onze ambitie deze vakscholen met dit instrument een heldere spiegel te bieden voor een optimale kwaliteitsontwikkeling. In 6 weken tijd hebben we met ons onderzoek 52 opleidingen, 3220 studenten, 500 stagebedrijven en 306 docenten bereikt. Vervolgens in 10 begeleide online sessies met 17 teams kwaliteiten en ontwikkelpunten benoemd en diverse verbeteracties in gang gezet. Hoe we dat gedaan hebben? Dat lees je in deze blog.

De Onderwijsscan

Goed onderwijs maak je samen. Daar zijn we van overtuigd. In dialoog met studenten en werkveld. En binnen de onderwijsinstelling met elkaar: docenten, teammanager en locatiedirecteur. Hoe betrek je al die partijen bij de kwaliteit van je onderwijs? En hoe houd je goed zicht op de kwaliteit van al die verschillende opleidingen op een grote instelling zoals een MBO Vakschool of ROC? En hoe zorg je ervoor dat je met dezelfde bril kijkt naar dat onderwijs? Voor al die vragen is de Onderwijsscan MBO ontwikkeld. Een zelfevaluatie-instrument gebaseerd op het Inspectiekader. Op inhoud dekt het instrument de kwaliteitsgebieden van het waarderingskader MBO. Zie onderstaande afbeelding

Op basis van deze kwaliteitsgebieden, uitgesplitst in standaarden, worden in een enquête vragen gesteld aan verschillende respondentgroepen. In onderstaande afbeelding zie je de verdeling van het aantal vragen per respondentgroep.

Vertaling inspectiekader

Onderwijsspiegel

	student	docent	manager	ex.cie	werkv	totaal
Onderwijsproces:						
OP1 Onderwijsprogramma	5	10	1		1	17
OP2 Ontwikkeling & begeleiding	3	7	1			11
OP3 Didactisch handelen	4	4	1			9
OP7 BPV	6	8	1		6	21
Examinering diplomering:						
ED1 Kwaliteitsborging		2	1	9		12
ED2 Exameninstrumentarium		2	1	3		6
ED3 Afrname en beoordeling		6	1	7	2	16
Schoonklimaat:						
SK1 Veiligheid	1	1	1			3
SK2 Leerklimaat	4	4	1			9
Onderwijsresultaten:						
OR1 Studietoets			1			1
OR2 Vervolgsucces		2	1			3
Kwaliteitszorg & ambitie:						
KA1 Kwaliteitszorg		4	1			5
KA2 Kwaliteitscultuur		5	1			6
KA3 Verantwoording & dialoog	1	3	1		1	6
Totaal	24	58	14	19	10	125

De antwoorden van de verschillende respondent-groepen worden in een overzichtelijke rapportage samengebracht. Op basis van deze rapportage kan een team een beeld vormen van de kwaliteit van de opleiding. Om tot een goed gesprek te komen over

kwaliteiten en ontwikkelpunten en het team aan te zetten tot gerichte en concrete verbeteracties worden teamsessies begeleid. Met een activerende aanpak levert dat altijd een energieke sessie op waar mensen voldaan op terugkijken.

Docenten stemmen hun aanpak af op de behoeften van groepen en individuele studenten, zodat deze actief en betrokken zijn.

S 8. De docenten dagen mij uit om actief deel te nemen aan de les. 1 4

D 9. Ik daag de studenten uit om actief deel te nemen aan de les. 1 4

Voorbeeld Onderwijsproces: Didactisch Handelen

Het bestuur en de opleiding hebben een stelsel van kwaliteitszorg. Dit stelsel van kwaliteitszorg heeft betrekking op de onderwijskwaliteit en besteedt in ieder geval aandacht aan het onderwijsproces, de examinering en diplomering, de onderwijsresultaten en het onderhoud van de bekwaamheid van het personeel. Het bestuur en de opleiding beoordelen de onderwijskwaliteit regelmatig en betrekken daarbij onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden. Bestuur en opleiding stellen toetsbare doelen en zij evalueren regelmatig of deze doelen gehaald worden.

D 1. Het docententeam stelt toetsbare doelen voor de ontwikkeling van onderwijs en/of examinering. 1 4

D 2. Het docententeam evalueert regelmatig of de doelen gehaald worden. 1 4

D 3. Het docententeam onderneemt actie als blijkt dat doelen niet zijn gehaald. 1 4

Voorbeeld Kwaliteitszorg & Ambitie: Kwaliteitszorg

De Onderwijsscan wordt inmiddels op 14 instellingen (inclusief Voortgezet Onderwijs) en bij ca. 150 opleidingen gebruikt en gewaardeerd als een bruikbaar kwaliteitszorginstrument. Gilde Opleidingen tekende vol in op de Onderwijsscan. Daadkrachtig werden de afnames van de vragenlijsten en teamsessies ingepland, niet wetende dat we een paar weken later door de tweede coronagolf zouden worden verrast.

Plek in de kwaliteitszorgcyclus

De Onderwijsscan MBO is een meetinstrument dat past binnen de fase 'check' van de kwaliteitszorgcyclus: plan-do-check-act. Een moment om stil te staan bij de vraag: Hoe staat ons onderwijs ervoor? De Onderwijsscan kan cyclisch worden ingezet (bijvoorbeeld 1x per 2 jaar) om de kwaliteitsontwikkeling te kunnen meten. Hoe staat ons onderwijs er nu voor? Hoe heeft ons onderwijs zich ontwikkeld in de afgelopen 2 jaar? De scan is ook de opmaat voor een vervolg: de fase 'act' in de pdca-cyclus. Welke aanwijzingen vinden we in de

scan om ons onderwijs aan te passen? Wat kan en moet beter? Welke prioriteiten stellen we in de komende periode centraal?

Wie bepaalt nu of de kwaliteit goed is of niet? Waar zit de grens van goed en voldoende op de 4-puntsschaal van de Onderwijsscan? De Onderwijsscan is een zelfevaluatie waarin het team zelf de norm kan bepalen. Juist een gesprek in het team over de norm levert interessante uitwisselingen op over: wat doet er nu echt toe? Wanneer zijn we tevreden? Wanneer moeten we hier echt iets mee? Tegelijkertijd legt zo'n gesprek de mindset van een team bloot: accent op 'wat goed gaat' en 'groei' versus accent op 'wat niet goed gaat' en 'zwak/sterk zijn'.

In het voorbeeld van Gilde Opleidingen is met een norm op instellingsniveau gewerkt. Dat betekent dat intern is afgesproken waar de grens ligt van voldoende en onvoldoende presteren op een kwaliteitsgebied. Voor de kwaliteitsgebieden met een onvoldoende wor-

den doelstellingen en acties ter verbetering geformuleerd in het teamplan. Zo'n norm blijkt een duidelijke, prettige richtlijn voor bespreking van de resultaten op alle niveaus, mits de norm in goed overleg met betrokkenen tot stand is gekomen en eenduidig wordt gecommuniceerd met de teams.

De scan is pas echt nuttig als hij past in de kwaliteitszorgcyclus van de school zelf. Zo kunnen de resultaten van de scan en de teamsessie input zijn voor een interne audit (nadere interne analyse van de kwaliteit op specifieke punten) en het teamplan.

Van fysiek naar online teamsessies

En hoe liep het nu af bij Gilde Opleidingen? Wat we vreesden in de tweede coronagolf gebeurde. De teambijeenkomsten moesten omgezet worden van fysieke naar online sessies. Vol vertrouwen stortten we ons op onze opdracht en vormden we als teambegeleiders al snel een geroutineerde tandem. We hadden immers bij de eerste coronagolf al samen geëxperimenteerd met verschillende programma's en een gouden combinatie gevonden met Teams/Zoom en Miro. Nu de kans om hier geen vermoeiende 3 uur durende beeldschermmonoloog te houden, maar een energieke sessie. Een sessie waarin mensen samenwerken en met elkaar in gesprek raken over: wat doen we goed? Wat kan, moet beter? Een sessie waarin de mensen zich eigenaar voelen van de onderwijskwaliteit van hun eigen opleiding. Afgezien van het stoeien met de programma's lukte het ons om alle teams doelgericht met elkaar in gesprek te laten komen over de kwaliteit van hun onderwijs. Met grote betrokkenheid werden meningen gedeeld over opvallende resultaten over items zoals: de inhoud en samenhang van het onderwijsprogramma tot en met het stellen van doelen in het team en deze regelmatig evalueren. Alle teams kwamen tot duidelijke prioriteiten. 'We hebben fijn samengewerkt in een open en eerlijk gesprek; flinke stappen gezet met een duidelijk, gestructureerd programma' waren de meest genoemde opmerkingen. Bij de overkoepelende evaluatie met

directie en kwaliteitszorgmedewerker bleek het merendeel van de teammanagers positief over de helderheid van de Onderwijsscan, de interactieve teamsessies en de opbrengst: prioriteiten, doelen en acties waar de teams mee verder konden. Dat we deze kwaliteitsmeting met vereende krachten, alle betrokkenen van Gilde Opleidingen en Onderwijsspiegel samen, in korte tijd en noodgedwongen op afstand goed konden doen, was een fantastische ervaring.

Een kijkje in de keuken van de opleiding

De bakkers, tandartsassistenten, kappers, verzorgenden....we hebben kennis mogen maken met vele opleidingen, typen docenten en teamsferen. Voor de een was het werken met Teams en Miro een makkie, voor de ander een kluit. De ene sessie leek op een gezellig en effectief vrijdagmiddag onderonsje. Het andere team kwam als een trage stoomtrein op gang, en den derde uiteindelijk als een geoliede machine stug door tot de eindstreep. Het mooiste moment was het gesprek in het team van 6 docenten Maatschappelijke Zorg. In een open sfeer groeide het gesprek uit tot een echte dialoog. Opvallend was de zorgvuldigheid waarin naar elkaar werd geluisterd en op elkaar gereageerd. Geen overbodige woorden, alleen zeggen wat gezegd moest worden, elkaar aanvullend en verrijkend. En wij keken op afstand toe naar deze onverwachte apotheose in de teamsessie.

“Wij hebben heel veel bevolgen en betrokken mensen in huis. Door te investeren in onze bevolgenheid en professionele ontwikkeling, verbeteren we de kwaliteit van het onderwijs. De Onderwijsscan helpt ons hierbij en geeft nieuwe inzichten.”

Josette Drummen

adjunct-directeur cluster Health & Hospitality

Achteraf denk ik: wat een rijkdom aan mensen en opleidingen heb je als MBO in huis! Hoe kun je recht doen aan al die verschillen en tegelijkertijd samen één voelen? Ook als het gaat om samen optrekken in kwaliteitsontwikkeling. Daar kunnen we wat mee doen. Een spiegelsessie...

Geleerde lessen

- De Onderwijsscan bevat de juiste relevante informatie voor een instelling of team om een kwaliteits-slag te maken.
- De Onderwijsscan staat of valt met een gesmeerde organisatie, de wil er het beste van te maken en een goed gestructureerde teamsessie waarin docenten open met elkaar in gesprek kunnen.
- De timing doet er toe. De meest enthousiaste teammanagers konden de Onderwijsscan feilloos inpassen in hun kwaliteitszorgagenda. Een garantie dat er ook daadwerkelijk iets met de uitkomsten van de Onderwijsscan wordt gedaan.
- Online teamsessies zijn een aanvaardbaar alternatief voor fysieke sessies om de kwaliteit van het onderwijs met een team te bespreken, mits er ruimte is voor interactie
- Het programma Miro is een aantrekkelijk programma om mensen online samen te laten werken. Samen iets maken (met post-its een schema invullen) maakt mensen actief en betrokken.
- Het soepel hanteren van programma's en tegelijkertijd boeiend presenteren, mensen meenemen in Miro en Teams en op elkaar betrekken, vraagt de nodige vaardigheid van een begeleider. Dat vraagt veel oefening. Gelukkig kregen we die kans bij Gilde Opleidingen en hebben we ons goed kunnen voorbereiden. Desondanks is het verstandig twee begeleiders (waarvan 1 in de lead) in te zetten. Het zal toch maar gebeuren dat je internet het niet doet omdat iemand anders in je huis.....

Met de reeks Onderwijsscans bij Gilde Opleidingen zijn we een waardevolle ervaring rijker. Wij, medewerkers van Onderwijsspiegel, zijn nu nog beter in staat om instellingen en teams met de Onderwijsscan te ondersteunen om goed onderwijs te blijven realiseren. Wij doen er alles aan om jullie verder te helpen om de kwaliteit van jullie onderwijs te borgen of te verbe-

teren. Zeker nu er noodgedwongen onlineonderwijs moet worden gegeven en praktijklessen dreigen te verschromelen en stages niet doorgaan.

Laten we de handen in één slaan om ervoor te zorgen dat iedere student de opleiding met een diploma afsluit en klaar is voor het échte werk.

www.POspiegel.nl | www.VOspiegel.nl | www.AOCspiegel.nl | www.ROCspiegel.nl | www.HBOspiegel.nl | www.WOspiegel.nl

De Pinckart 54
5674 CC Nuenen

Postbus 237
5670 AE Nuenen

t 040 29 06 078

e info@onderwijsspiegel.nl

www.onderwijsspiegel.nl